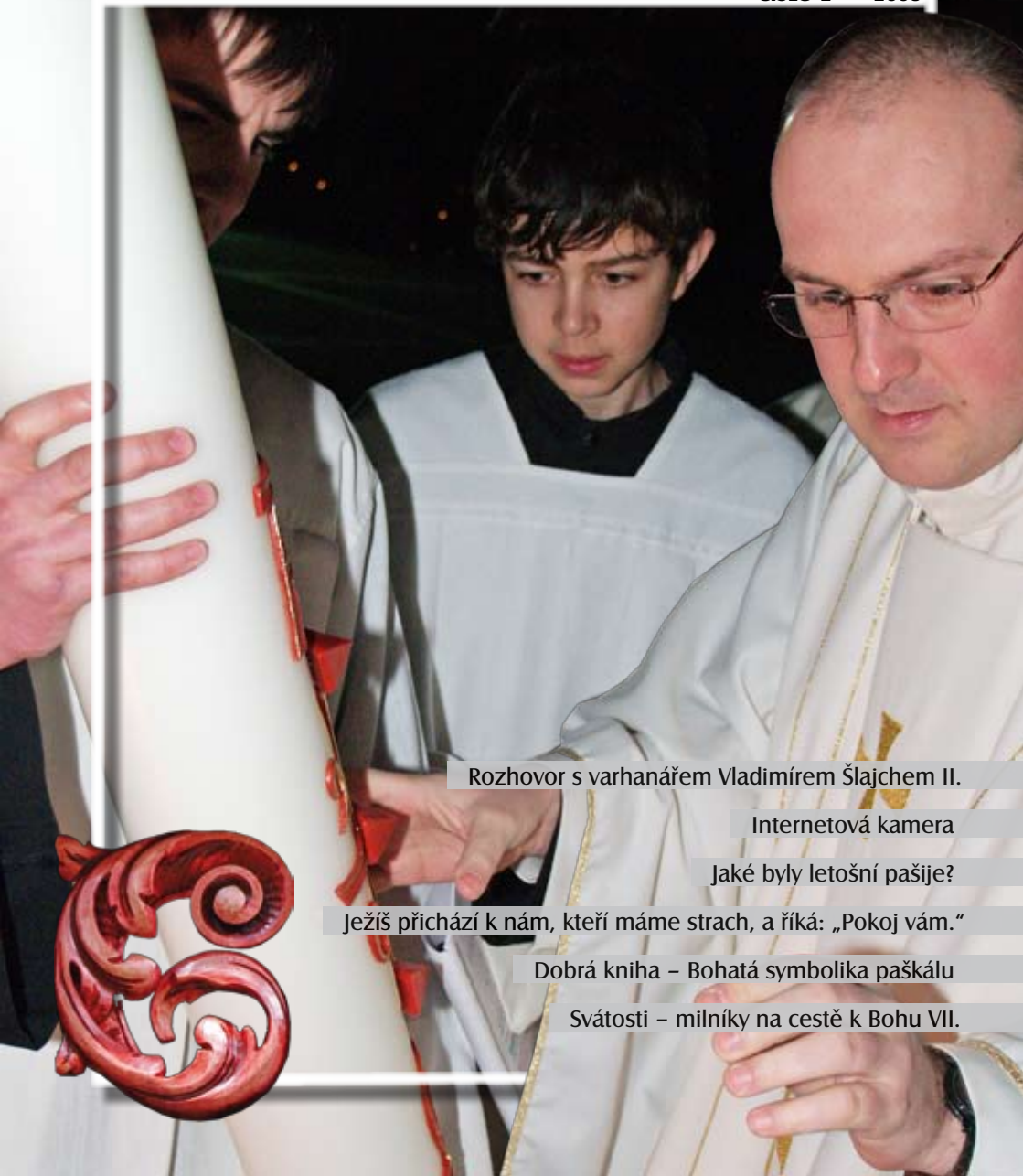

SVATÁ HORA

ČÍSLO 2 • 2008

Rozhovor s varhanářem Vladimírem Šlajchem II.

Internetová kamera

Jaké byly letošní pašije?

Ježíš přichází k nám, kteří máme strach, a říká: „Pokoj vám.“

Dobrá kniha – Bohatá symbolika paškálu

Svatosti – milníky na cestě k Bohu VII.

Lidský život je putováním. K jakému cíli?
 Jak k tomu cíli nalezneme cestu?
 Je to, jako kdybychom na plavbě po často temném
 a rozbouřeném moři dějin vzhlíželi ke hvězdám,
 aby nám ukazovaly cestu.
 Pravými souhvězdími našeho života jsou lidé,
 kteří dokázali správně žít, jsou nám světly, zářícími nadějí.
 Světlo samotné je jistě Ježíš Kristus, slunce,
 které vyšlo nad všemi temnotami dějin.
 Abychom k tomuto světlu dospěli, potřebujeme
 i nám blízká světla – osoby, které čerpají
 z jeho světla a mohou tak poskytnout orientaci našemu putování.
 Kdo z lidí by mohl být více hvězdnou naděje než Maria?...

(Benedikt XVI., Spe Salvi, 49)

OBSAH

Úvodník

Rutina **3**

Naše pravidelné otazníky

Rozhovor s Vladimírem Šlajchem II. **4**

Zprávy

Zprávy ze Svaté Hory **12**

Opravy na Svaté Hoře **13**

Internetová kamera na Svaté Hoře **14**

Jaké byly letošní pašije? **14**

Chórové varhany **16**

Poděkování dárcům na varhany **18**

Spiritualita

Ježíš přichází k nám, kteří máme
 strach, a říká: „Pokoj vám“ **19**

Dobrá kniha –

Bohatá symbolika paškálu **20**

Svatosti – milníky na cestě k Bohu VII. **23**

Informace

Bohoslužby, exercicie, úřední hodiny **24**

Fotografie na titulní straně časopisu:

Vsazování voskových hřebů do paškálu
 o velikonoční vigílii,
 22. března 2008

Fotografie v časopise: Stanislav Přibyl, Jan Traxler,
 Miroslav Zelenka a archiv Svaté Hory

Rutina

Když tak hrávám pravidelně na mších vícekrát denně, často si kladu otázku, co za deset, dvacet let, dožiju-li, budu při těch mších dělat?

Pro varhaníky jsou různé varianty, v závislosti na velikosti kůru a přístupových cestách. Někteří chodí při kázáních „na jedno“, jiní čtou detektivky, další zase při proměňování vyřídí všechny nashromážděné textovky v mobilu, kouří na schodišti na půdu nebo prostě naskládají polštáře a prohlíží si fresky na stropě... Není to neúcta, je to přirozené. Je to rutina.

Že to zní divně? Že je omlouvám? Nikoli. Jen o tom slyším, zažívám to, přemýšlím o tom.

Je mnoho ne-varhaníků, kteří chodí pravidelně na mše. Často si kladu otázku, co při mších vlastně dělají už deset, dvacet let. I pro nevarhaníky jsou různé varianty, v závislosti na místě, kde v kostele sedí, a na jiných okolnostech. Někteří se modlí při kázání ruženec, jiní jen mlčí a (možná, snad alespoň) se jen dívají, další teprve přichází, jiní skoro odchází. Další přišli, ale vůbec tam nejsou, někdo řeší se sousemem nové události v okolí. Po přijímání děkují za nejrůznější věci v nejrůznějších částech kostela. Když jedni sedí, jiní stojí, ostatní klečí. Nereagují na podněty, nebo reagují jindy... Není to neúcta, je to přirozené. Je to rutina.

Že je napadám? Nikoli. Jen to vidím, zažívám, přemýšlím o tom.

Někdy se mi podaří najít jeden malinký kousíček mše, kdy při ní chci být naplno. Vědět, co dělám, proč to dělám, prosit, ať to vím. Někdy se to i podaří. To jsou ty chvílky, kdy vím, co budu dělat při mších za deset, dvacet let, dožiju-li: chtít hledat a nacházet takovéto střípky a být opravdu tam, kde jsem, při tom, při čem jsem a mám být. A vidět, zažívat, cítit a přemýšlet o tom.

Pavel Šmolík

Pišťalou vpřed!

Pokračujeme v rozhovoru s varhanářem Vladimírem Šlajchem, který postavil v roce 2007 pro Svatou Horu chórové varhany.

Je život varhan v církvi u nás dnes nějak ohrožen?

Život každého z nás i každé věci je vždycky ohrožen, čili by se to dalo brát pesimisticky a říkat: Ano, stále. Na druhou stranu to zase není tak strašné. Je to jako se vším ostatním. Většinou málokdo z lidí okolo, ať jsou to kněží nebo varhaníci, tomu přisuzuje ten význam, který to má mít. Většinou varhanám nikdo nerozumí, nedocení tedy jejich hodnotu a z toho pak vyplývají všechny ostatní věci. Čili nějaké to ohrožení tu je. Dalším problémem je nedostačující provoz. V kostele, kde se slouží mše svatá jednou za rok, jsou varhany k poničení mnohem náchylnější.

Ale já myslím například vkus...

Co se týče vkusu, nemyslím si, že dnešní doba je horší nebo lepší než doby jiné. Varhany byly vždycky ohrožované různými názory a vkusem.

Nejhorší je, když si někdo začne prostě na nějakém nástroji léčit své komplexy a uskutečňovat představy, které nerespektují povahu nástroje.

Když se řekne staré varhany, tak by si člověk automaticky myslel, že to, co přežilo do dneška, musí být kvalitní. Existují mezi starými varhanami také nekvalitní nástroje?

Ano, samozřejmě.

A v čem je ta jejich nekvalita?

Existuje řada nástrojů, které jsou mimořádně nepovedené, po všech stránkách, ale hlavně po té řemeslné. Někdy je zajímavé, že varhany, které jsou jinak krásné, jsou z jistého pohledu naopak příšerné. Například většina prací rodu Gartnerů

z Tachova. Ani sám slavný Anton Gartner žádný extra řemeslník nebyl. Měl třeba úžasné výtvarné nápady, jak vidíme v Teplé nebo v katedrále svatého Víta v Praze. To všechno jsou úžasné věci, mělo to švih, ale řemeslné provedení už pokulhává. Ale on byl pořád ještě dobrý. Avšak generace následující tvořily někdy neskutečné hrůzy. Když člověk vidí jejich konstrukci varhan, nevím, teď bych třeba mohl vzpomenout Staré Sedliště u Tachova, setkává se s absurdními, amatérsky řešenými varhanami, jak výtvarně, tak řemeslně. No, ale hraje to... Jindy je zase naopak zajímavé, že nástroje, které jsou vyloženě řemeslně nekvalitně udělané, třeba u Simona a Judy v Praze, jsou zvukově naprosto úžasné. To jsou paradoxy života.

Jdou takovéto řemeslně nepovedené nástroje nějak vylepšit?

Nemá to cenu. Když to vydrželo celá léta až dodnes, tak proč to nyní vylepšovat. Nakonec by se to muselo zcela přestavět. Dá se vylepšit pár dílčích detailů, ale ne celek, to prostě nejde. A tak musíme staré varhany brát i s těmi všemi nectnostmi, které mají. A proč by ne?

Tím se vlastně dostáváme k památkové péči a restaurování. Někdy může docházet až k absurdnímu rozhodování. Co zachovat v současném stavu, který už třeba není původní, a co vrátit do původního stavu? Nebylo-li to původní totiž dobré, je přece lépe přidržet se nějaké pozdější úpravy.

To určitě.

Jak tyto situace řešíte?

To je otázka, na kterou není obecně platná odpověď. Restaurování, a to nejen varhan, ale čehokoli, přináší takové situace, že se narazí na tuto problematiku. Kvalita restaurátora se odráží právě v tom, jak se v těchto situacích rozhoduje. Ještě je tu řemeslná stránka věci, ale tu pominěme, protože řemeslo je v této situaci samozřejmostí, prostředkem k dosažení cíle, ale ne cílem samotným. Restaurování je hodně věcí citu a selského rozumu. Předpokladem je, aby měl restaurátor dostatek informací a zkušeností. Na základě toho se potom dá vyřešit nějaký problém. V této situaci jsou nejhorší dogmata. Jsou špatným řešením všude – kromě církve svaté. Ale to je věc jiná.

Ano, to je dogma v docela jiném slova smyslu. Toto dogma není mrtvé, ale je živé v církvi.

To je právě jiná situace, ale jinak dogmatický názor na něco je vždycky škodlivá záležitost. Někdo se chlubí tím, že nemění názory padesát let, a nevšiml si, že je maximálně pro smích. Ano, člověk musí mít nějaký základní životní postoj. Ale ve věcech, jako je umění nebo řemeslo, musí člověk naopak prostě pořád hledat, srovnávat a nacházet různá řešení, která vždy nejsou ideální. Ideální řešení se možná nějaké najít dá, ale není uskutečnitelné. Vždycky musí člověk dělat kompromisy na základě zvážení různých okolností.

Ve výtvarném umění je například velké dilema, zda-li nechat barokní fresku, nebo ji otlouct a mít na zdi gotickou fresku, která je ale dochovaná jenom ze tří čtvrtin a nemá nohy. Jak se toto řeší ve varhanářství? Na rozdíl od výtvarného umění je varhanářství přece užité umění...

Ve varhanářství je tendence jít k nejdále doložitelnému stavu. Ale pakliže by mělo dojít například k tomu, že by pak píšela neměla nohu a nehrála, tak to ne. Varhany musí být přece funkční. Freska třeba opravdu může být v torzu, protože tam jde o vizuální vjem, tam nepotřebujete, aby se to hýbalo nebo hrálo. Kdežto u varhan, pokud by se například zachovala jen čtvrtina nástroje ze 16. století, tak je samozřejmě nepřijatelné zbořit čtyři pětiny a nechat tam torzo. Je to pořad o rozumu a o rozumném přístupu. Ale když by bylo jednoznačně jasné, že se dá jít až do 16. století a že se dochovala jen jedna čtvrtina, je možné zbytek nástroje zrekonstruovat i za cenu toho, že se prostě vyhodí něco, co je třeba až z 18. století. Takto se dá tedy uvažovat.

Přece jen – u varhan se zbytek dá někam uskladnit nebo z toho postavit druhý nástroj...

Řekl bych, že na toto neexistuje nějaká jednoznačně uspokojivá odpověď. To je velmi palčivá věc, která se musí řešit z různých pohledů. Neexistuje jednoznačná a jediná správná odpověď.

Od restaurování pojďme ke stavbě nových nástrojů. Představme si, že má někdo úmysl nechat postavit nové varhany. S jakou erudovaností k tomu musí ten objednavatel přistupovat? Stačí říct: já chci nějaké varhany, anebo se od objednavatele očekává přesná představa? A jaký vliv má jeho názor na kvalitu vznikajícího nástroje?

Veliký. Vztah objednavatele a dodavatele je alespoň pro mě nesmírně důležitá záležitost. Varhany jsou totiž běh na dlouhou trať. Nelze si varhany objednat a pak si je vyzvednout. Jde o vztah objednavajícího, prodávajícího a místa určení. Toto všechno musí být opět v harmonickém souladu, jinak dobré dílo nevznikne. Objednavatel by samozřejmě měl mít základní představu, vždyť to je přece on, kdo si objedná. Když ji nemá, tak to je špatně. Když něco chce, má vědět, co chce. Když si chce koupit auto, tak nebudu srovnávat prospekty od Volva, od Mercedesu, od Škodovky a licitovat, kdo mi prodá to auto levněji a kdo mi tam dá nějaký zvoneček nebo cingrlátko navíc. Musím mít jasnou představu: chci to a to, na to mám a na ono nemám. Pokud nemám jasnou představu, raději bych měl chodit pěšky a žádné auto nekupovat.

Další otázka zní: Může mít ale člověk při dnešní úrovni vzdělání a kultury v této oblasti jasno?

Ano. Proč by nemohl?

Pravděpodobně běžný laik chápe varhany jako věc, která má klapky a píšely a celé to nějak vyluzuje zvuky...

Ale přesto trvám na tom, že objednavatel musí mít jasno. A když nemá jasno sám, měl by si nechat poradit. Ale přiznávám, že je to dnes těžké.

A naopak: Dokáže objednavatel svými jalovými nápady dílo zkazit?

Já myslím, že zkazit určitě ne. Svou představou mu může prospět, ale zkazit ho nemůže. Zkazit by to mohl jen v případě, že by své nekompetentní názory vehe-

mentně prosazoval za každou cenu. Od toho je varhanář, aby je vyvrátil a ukázal cestu. Ale nápady jsou od toho, aby vyvstaly a zapadly, nebo naopak aby přinesly užitek. Zase jsme u vztahu objednavatele a varhanáře. Jde o to, aby nápady létaly vzduchem a buď se uchytily, nebo šly prostě do háje.

Stalo se někdy, že vám někdo do vaší práce hloupě a neústupně zasahoval?

Stalo se to jednou jedinkrát. Já se tomu samozřejmě vehementně bráním a do takového vztahu nevstupuji. Jediný případ tohoto typu si pamatuji z takové té přechodné doby okolo revoluce. Bylo to v Přelouči, církev se probouzela, dostala ostruhy a všichni byli takoví chytří a silní. A tam opravdu bohužel došlo k věcem, které bych v životě jinak nikdy neudělal. Od té doby si na to dávám velmi pozor.

Jaká jsou dnes obecně úskalí při stavbě nových varhan?

Úskalím číslo jedna jsou samozřejmě peníze. Dalším zásadním problémem je, že dnešní doba varhanám obecně moc nepřeje. Samozřejmě, přání mít nový nástroj by měl leckdo, ale peníze na to nejsou, protože je pro varhany málo pochopení. Zcela jiná situace byla například v 18. století. Přestože lidé jistě nebyli bohatší, nastal tehdy obrovský boom a varhany se stavěly v každé vsi. Stavět varhany dnes, to je unikátní a dosti sporadická záležitost. Je málo možností a málokoho to vůbec napadne.

Jak je možné, že někteří varhanáři jsou dražší a jiní jsou levnější? Pak se člověk, který o varhanách ví jen, že mají vyluzovat zvuky, dívá pouze po cenovkách...

Opravdu přesně nevím, čím jsou rozdílné ceny dány. Dovedu si představit, že by to mohlo být třeba tím, že někteří varhanáři si dělají všechno doma a sami, čili s minimální režií, a pak je vlastně téměř všechno pro ně ziskem. Když je takový

varhanář o 30 % levnější než já, tak to přesto pro něj může být zisková záležitost, zatímco já to zaplatím za režii dílny. Dalším důvodem vysoké ceny je to, že kvalitní práce nepadá z nebe. Tu dělají konkrétní lidé rukama a musí se jim za to zaplatit, protože pakliže nedostanou zapláceno, odcházejí, nevydrží, nebo to dělají alespoň s jakýmsi protiventstvím, a to není ono. Člověk u stavby varhan nesmí moc kalkulovat a hledět na to, aby ušetřil. Musí se to brát velkoryse. Prostě někdy je to hodně drahé, protože člověk volí ty nejdražší – protože nejkvalitnější – materiály. Všecko souvisí se vším. Kvalita prostě něco stojí, ať jde o materiál nebo o práci.

V minulém čísle časopisu jsme se dověděli, že jste mapoval stav varhan u nás. Objížďet kostely, to je zcela jistě zdrojem mnoha historek. Jaké bizarní příběhy spojené s vaší prací jste prožil?

No, bizarních příběhů je dost, ale už si toho moc nepamatuji.

Celá 70. léta jsem strávil tím, že jsem jezdil po Čechách doslova od kostela ke kostelu. Byl jsem dokonce vybaven glejtem pana kardinála Tomáška, kde bylo strojem psáno, aby mě kněží pouštěli do kostelů, že mám tyto a tyto počestné úmysly. Byl jsem vlastně nezaměstnaný, a tak jsem měl čas. Tehdy ještě neexistoval žádný soupis varhan, bylo to pole neorané. Dneska už mají památkáři databáze. Základem těchto databází byly v podstatě naše soukromé archivy, například můj nebo redakto-

ra Radka Rejška. Tenkrát se to tedy dělalo tak, že se objížděl kostel po kostelu. Bylo to úžasné, někde jsem přijel, otevřely se dveře kostela – a překvapení. Často jsem doslova čuměl na krásné varhany, o kterých před tím nikdo neměl tušení.

Tato objevitelská činnost byla také spojena s objevováním lidí. Bylo to tolik různých příběhů, jak a kde se člověk s kým setkal a jak byl přivítán...

A příběh? Úsměvná situace nastala v Řepicích u Strakonice. Vždycky jsem začínal tím, že bylo třeba se po vsi doptat, kde je kostelník, varhaník, fara nebo něco takového. A tak jsem se tam tehdy dozvěděl, že klíče od kostela má varhaník pan Cihla. Zaklepal jsem u pana Cihly a přednesl prosbu, že bych jako chtěl vidět varhany. Paní Cihlová na to řekla: „Dědku, nechod' s ním, praštil tě tam a nikdo si na tobě nic nevezme. Zůstaň doma!“ Pan Cihla ovšem zareagoval úžasně. Otočil se a řekl: „Kuš, babo, co se má stát, to se stane.“ Natáhl holínky a šlo se.

Jindy jsem měl nějaké opletačky s TPVC (tajemník pro věci církevní). Pan TPVC totiž nemohl pochopit, proč chci vidět nějaké varhany v jeho rajónu a s aparátčickou logikou se mě ptal, proč musím někde jezdit, když si mohu vyfotit varhany v Praze. A tak jsem mu napsal dopis zakončený budovatelským varhanářským pozdravem „Přšťalou vpřed!“, který jsem na místě vymyslel. Byla to drzost, ale dopis zabral.

Z tohoto období mám obrovský archiv, neuvěřitelné množství fotografií, ale také nesmazatelnou životní zkušenost. Tehdy jsem začal například vnímat důležité vztahy varhan a krajiny. I to je zajímavý moment, ale není to nic zvláštního, protože každé umění, ale zvláště malířství, jakýmsi způsobem odráží prostředí, kde umělec žije. Je samozřejmé, že Ital maluje na pozadí olivy a cypřiše, zatímco nějaký středočeský umělec zvlněnou krajinu středního Povltaví. Ale ono je to nějak i v těch nástrojích, je tam vnitřní pohled varhanáře na prostředí, v němž žil.

Naše české varhany jsou spíše maličké nástroje s omezenými možnostmi. Není vám líto, že české varhany jsou takové chudinky například ve srovnání se severoněmeckými?

Ne, toto bych vůbec neviděl jako handicap. Samozřejmě na naše nástroje nejde něco zahrát, ale zato jde zahrát zase něco, co naopak nevyzní na těch severoněmeckých. To je rozmanitost světa, nelze mít všechno na jedno kopyto. Nástroje v severním Německu vznikaly z určitých potřeb, tady v Čechách se rodily zase z jiných, všechno má své opodstatnění a místo. To bych neviděl jako handicap a nevím, proč by mě to mělo mrzet.

Ale přišel jsem na jinou věc – celkový zvukový obraz varhan zrcadlí svého tvůrce a prostředí, kde vznikly. Jsou nástroje hulvátské, nevýrazné nebo uchvacující. Je to věc, která je tak nějak spjata s člověkem jako takovým a kterou nelze oklamat.

Přejdeme nyní ke Svaté Hoře a to, o čem jsme si povídali, aplikujme na záměr postavit zde nové varhany...

Asi to bude ode mě znít jako takové klišé, protože když se řekne Svatá Hora, zbožný národ český začne mluvit v superlativech. Proto se mi o tom těžko mluví, neboť klišé nemám rád. Ale přesto – pro mě osobně má Svatá Hora obrovský význam.

Asi v roce 2001 má návštěva zde – jak to říct nějak decentně – naprosto ovlivnila můj další život. A to jsem si sem prostě jen tak zašel do kostela. Čili osobní zážitek a zkušenost s tímto místem posouvá uvažování o varhanách docela do jiné sféry. Ale i obecně – je to významné a působivé místo. Když jsem na Svaté Hoře, vnímám prostě určitou zvláštnost, která vystupuje ze všech koutů. Ona sem nespadá jen tak z nebe, nebo vlastně ano, protože právě to místo samo o sobě je požehnané, a proto tady vzniklo to, co tu je. To prostě není náhodou. Rozhodně to nebylo tak, že by si někdo řekl: Zrovna na tomto kopci postavím Svatou Horu.

Mně osobně je tady vždycky velmi dobře a jsem rád, že tyto věci vnímám. A potom ten vliv krajiny, spojení mnoha jevů, neboli stručně – kouzlo středního Povolaví. Je tu plno krásných vlivů dohromady. Svatá Hora se opravdu povedla.

Vraťme se od chvály Svaté Hory k varhanám...

Varhany na Svaté Hoře jsou strašně problematickou záležitostí. Po technické stránce, zvukové stránce, prostě po všech stránkách je to mimořádně obtížné. Nejde vůbec o to, že bych tu chtěl postavit nějaký nástroj, který bude natáčený na milióny CD a všichni z něj padnou na zadek, ale jde o to, aby vznikly varhany, které budou zapadat do tohoto místa. Navíc – teď řeknu hroznou věc – je to prostě pocta na takovém místě vytvořit nějaký svůj výtvar, který tam potom bude strašit staletí. Je to nesmírná zodpovědnost. Na druhou stranu říkám, že pro mě, stejně jako by to bylo pro každého jiného varhanáře, to musí být vrchol kariéry něco na takovémto místě postavit. Neříkám to proto, abych snad tímto zakončil kariéru, ale je to opravdu jeden z významných mezníků, kterých může člověk ve své profesi a životě dosáhnout.

A jak jste spokojený s tím novým nástrojem, který tam už je?

Názor na tento nástroj nemám ještě hotový. Jsem s ním spokojený bez výhrad, když ho slyším při liturgii. Třeba když jsem chodil po ambitech a slyšel jsem jej z reproduktorů, zjistil jsem, že to je živý zvuk, dohromady se zpěvem se to opravdu hodně dobře snoubí, to mě tedy uspokojuje velmi. Když jsem varhany stavěl, stále jsem podvědomě myslel na nástroj, který má především doprovázet zpěv. S provedením nějaké literatury bych si dovedl leccos představit i jinak, ale od toho pak třeba budou velké varhany, které budou mít mnohem více možností. Ještě také nevím, co se z malých varhan vyvine. Stále na nich budu pracovat, podle různých zkušeností leccos upravím, až přijdu za půl roku nebo za rok, zase mi něco dojde a budu vědět, kam sáhnout. Zjišťuji, že si i tyto varhany žijí jakýsi vlastní vnitřní život a já tomuto životu naslouchám.

Také třeba vzdorují?

No, vzdorují, samozřejmě! Vzdorují, vzdorují, ale pak se zase třeba posunou lepším směrem. Už nyní po pár týdnech slyším, že se ten jejich život rozvíjí. Prostě už to není taková ta syrovost, jako když se dostaly poprvé do kostela. Už se nějak šily prostě se vzduchem, s prostředím, už nějak více zapadají do toho prostoru, že už tam tak surově netřčí, jako to bylo ze začátku. Samozřejmě, že se ten nástroj potřebuje také nějakým způsobem aklimatizovat, a to nejen fyzicky, ale i duševně či duchovně. Těžko se mi to vysvětluje. Vlastně celý ten náš rozhovor, to jsou věci

mezi nebem a zemí. Něco mohu ovlivnit, ale kdybych chtěl ovlivňovat moc, tak to většinou dopadá špatně. Varhany nelze brát jako nějaký předmět, který je daný. Je tu prostě příliš mnoho věcí mezi nebem a zemí a člověk se k nim musí sklonit. A tyto věci mezi nebem a zemí jsou plaché, takže k nim člověk nesmí přistupovat příliš zhurta.

Má nějaký jiný hudební nástroj podobné vlastnosti, že se musí sžít?

Já bych řekl, že každý dobrý nástroj. Nevím, jestli se nepouštím do nějakých metafyzických otázek. Z hlediska materie je to tupá a mrtvá hmota, ve skutečnosti však tomu tak není. I proto, že hmota je dílem Božím. A svou roli samozřejmě hraje také požehnání nástroje.

A co říci na závěr?

Je těžké mluvit o všech těchto věcech konkrétněji, všechno je to takové zahalené tajemstvím. Být varhanářem mě učí být lépe člověkem. Musím pořád jít dál, abych prošel celým tím svým životem. Musím se učit nezkoumat zbytečné detaily, nestarat se o nepodstatné, nechít všechno ovlivňovat. Je potřeba také na sebe něco nechat působit, když to nejde, zase třeba poodejít, ne se pořád snažit úporně něco lapit, chytit. Při studiu to člověk asi musí dělat, ale pak v životě je potřeba být otevřený a ne zaslepený dogmatem vlastního názoru. Nějaké věci prostě pustit k vodě, smířit se s něčím, připustit, že mi třeba něco nejde. A je to asi právě pokora, která je základem rozvoje člověka.

S Vladimírem Šlajchem hovořil P. Stanislav Příbyl

P. Stanislav Příbyl hovoří s Vladimírem Šlajchem v bazilice o nových varhanách

Zprávy

ze Svaté Hory

- ❑ Ve dnech 3. – 6. března se na Hoře Matky Boží na Králíkách konala provinciální kapitula redemptoristů. Provinciálem byl opět zvolen P. Stanislav Příbyl, jeho zástupcem se stal P. Josef Michalčík. Dalšími členy rady jsou P. Jiří Ondovčák, P. Jan Sokulski a P. Roman Janáč.
- ❑ V pátek 7. března byl jmenován představeným komunity redemptoristů na Svaté Hoře P. Jiří Ondovčák.
- ❑ V sobotu 15. března se konala postní duchovní obnova, kterou vedl P. Jiří Ondovčák. Protože byla zároveň slavnost sv. Josefa, byla mše svatá v 9.00 hodin přenášena Radiem Proglas.
- ❑ Na Květnou neděli, 16. března byly při mši svaté v 9.00 a v 11.00 hodin provedeny Matoušovy pašije se sborem a orchestrem, které zkomponoval svatohorský regenschori Pavel Šmolík.
- ❑ Mši svatou na Zelený čtvrtek, 20. března v 17.00 hodin přenášelo Radio Proglas. Na mši svaté byl přítomen apoštolský nuncius, arcibiskup Diego Causero.
- ❑ Velkopáteční obřady 21. března v 17.00 hodin přenášelo Radio Proglas.
- ❑ Obřady velikonoční vigílie 22. března ve 21.00 hodin byly přenášeny Radiem Proglas. Na obřadech byl přítomen apoštolský nuncius, arcibiskup Diego Causero. O velikonoční vigílii byly pokřtěny tři katechumenky.
- ❑ Na Pondělí velikonoční, 24. března v 16.30 hodin byl tradiční Velikonoční koncert Svatohorského chrámového sboru. Kromě jiných skladeb zazněly Šmolíkovy Matoušovy pašije a Mozartova Korunovační mše.
- ❑ Ve středu 26. března ve večerních hodinách přijeli na generální vizitaci Pražské provincie redemptoristů generální konzultori P. Jacek Dembek a P. Juventius Andrade z Říma.
- ❑ V neděli 30. března při mši svaté v 9.00 hodin kázal generální konzultor P. Juventius Andrade.

- ❑ V neděli 6. dubna při mši svaté v 9.00 hodin kázal generální konzultor P. Jacek Dembek.
- ❑ Ve dnech 9. – 11. dubna navštívil Svatou Horu generální představený redemptoristů P. Joseph W. Tobin.
- ❑ Ve čtvrtek 10. dubna v 9.00 hodin sloužil mši svatou ve svatohorské bazilice P. Joseph W. Tobin, generální představený redemptoristů. Před polednem se setkal s apoštolským nunciem, arcibiskupem Diego Causerem.

- ❑ V pondělí 14. dubna navštívil Svatou Horu se svými spolupracovníky kardinál Joachim Meisner, arcibiskup kolínský. Odpoledne potom navštívil sestry trapistky v Políčanech.
- ❑ Ve čtvrtek 24. dubna zemřela po krátké nemoci paní Jiřina Macková, která se dlouhá léta starala o zeleň a zahradu na Svaté Hoře. Až uvidíte růže před Pražskou branou, pomodlete se za ni. R.I.P.
- ❑ V neděli 27. dubna jsme si ve 14.00 hodin při slavnostním shromáždění připomenuli 30 let od požáru Svaté Hory. K tomuto výročí byla vydána pamětní medaile. Více v příštím čísle časopisu.

Opravy na Svaté Hoře

■ Před 15 lety byly opraveny a otevřeny Svatohorské schody. Během doby se však na nich podepsal zub času a také vandalové. O jejich péči se stará Nadační fond. Na jeho účtu je v současnosti 90.000,- Kč. To však zdaleka nestačí ani na běžnou údržbu. Nejkritičtější místem je napojení schodů na areál Svaté Hory. Zde se střecha téměř dotýká země a je velmi poškozena. Do schodů zatéká a na jednom místě dokonce hrozí zřícením. Na tuto opravu nám chybí minimálně 40.000,- Kč. Proto jsou v tomto čísle časopisu vloženy složenky na dary na opravu schodů. Děkuji za vaši štědrost.

■ V letošním roce budeme pokračovat v instalaci kamerového systému. Celková hodnota systému má dosáhnout necelých 3 milionů korun. Tato investice je dotována Ministerstvem kultury v rámci programu ochrany památkových objektů. My se na ní podílíme deseti procenty.

■ V říjnu 2007 jsme požádali Středočeský kraj o závazné stanovisko k záměru vyměnit dožilé keře živého plotu na Svatohorském náměstí za nové. Dostali jsme na to povolení. Na konci zimy se začal vyrábět ochranný plůtek, který má zamezit poškození malých keřů. Keře jsou zasazeny, zbývá osadit plot.

■ Před Vánoce bylo vyměněno ozvučovací zařízení v bazilice za nové v hodnotě více než 300.000,- Kč. Staré zařízení, jehož některé komponenty byly starší než 30 let, už dosloužilo. Zbývá vyměnit všechna vedení v exteriéru a do-

plnit systém o zařízení pro venkovní bohoslužby. To si vyžádá přibližně stejné náklady jako ozvučení interiéru. V rámci opravy ozvučení areálu byly instalovány dvě webové kamery. Na internetových stránkách Svaté Hory můžete nyní sledovat bohoslužby v přímém přenosu.

■ Probíhají nejrůznější opravy, které jsou hrazeny z příspěvku Ministerstva financí a Ministerstva kultury ve výši 5.000.000,- Kč. Nyní na jaře se budou opravovat šindelové střechy, areál Svaté Hory bude zaměřen digitálně do nejmenších detailů, opraví se vrata Březnické brány a kaple sv. Máří Magdalény. V polovině listopadu začaly restaurátorské práce jedné reprezentativní místnosti na proboštství, kde byly snímány vrstvy omítek až na původní omítku a odhaleny dva výklenky. Restaurátorské práce jsou dokončeny. Nyní se vyměňuje okno a pokládá se nová parketová podlaha. Nakonec budou učiněny ještě závěrečné restaurátorské zásahy.

■ Uvažujeme rovněž o generální rekonstrukci fasád a kamenných prvků v celém areálu Svaté Hory. Zde se však neobejdeme bez zásadní pomoci státu, protože náklady odhadujeme na desítky milionů korun. V současné době se připravuje projekt jako podklad pro žádost o dotace.

■ Další vizí je rekonstrukce a případná přístavba Exercičního domu. Ani zde se neobejdeme bez dotací. Rovněž tato akce by se pohybovala v řádech desítek milionů korun. Pracujeme na tom, abychom získali dotaci Evropské unie a další granty, které by zabezpečily důstojné ubytování, stravování a konání nejrůznějších akcí v Exercičním domě. Pro realizaci tohoto projektu již existuje předběžný investiční záměr.

Prosím Vás o pomoc Vašemu poutnímu místu. Konto na opravy je 35-520395309/0800, konto na běžné potřeby a provoz Svaté Hory je 520395309/0800 u České spořitelny Příbram.

Za dobrodince se denně modlíme a v pátek v 7.00 hodin je za ně sloužena mše svatá.

P. Stanislav Příbyl, CSsR

Internetová kamera na Svaté Hoře

V polovině března se podařilo propojit obraz a zvuk přenášený ze svatohorské baziliky. Na webových stránkách Svaté Hory je tak k dispozici cosi jako internetová televize.

Svatohorská „internetová televize“ je dostupná přímo z homepage www.svata-hora.cz, menu vlevo a měla by se spustit přímo po otevření příslušného okna. Po několika vteřinách by se měl objevit obraz a zapnout zvuk. Obraz z presbytáře je přenášen nepřetržitě (při nedostatečném osvětlení černobíle), zvuk pouze tehdy, když je zapnuto ozvučení kostela, tedy při bohoslužbách. Zpoždění zvuku a obrazu oproti skutečnosti je cca 5 vteřin, což je způsobeno tím, že se obraz i zvuk ukládají do paměti pro případ výpadku internetového spojení.

Internetová kamera byla instalována především kvůli nemocným lidem a těm, kteří jsou od Svaté Hory daleko, aby mohli být alespoň takto se Svatou Horou spojeni, zvláště pak při slavení bohoslužeb.

Prosíme Vás o zaslání jakýchkoli připomínek ohledně „internetové televize“ na e-mailovou adresu basilica@svata-hora.cz. Pomůžete nám tímto vylepšit přenos zvuku a obrazu ze svatohorské baziliky. Za Vaše podněty Vám děkujeme.

Jaké byly letošní pašije?

Jako v minulých letech, tak i letos byly na Květnou neděli při mších svatých v 9 a 11 hodin provedeny české pašije v úpravě Pavla Šmolíka.

Svatohorská liturgie o Květné neděli

Liturgie Květné neděle začínala na Svatohorském náměstí u mariánského sloupu, kde proběhl úvod se čtením evangelia a svěcením ratolestí. Poté se průvod vydal ambity do baziliky. Během průvodu zpívali všichni českou parafrázi latinského hymnu „Gloria, laus et honor“ („Kriste Králi“), doprovázenou dřevěnými dechovými nástroji. Po každé sloce sbor doprovázen trombóny a bubny vkládal „Hosana“.

Po příchodu do baziliky zaznělo první a druhé čtení s mezizpěvem. Poté sbor, orchestr a sólisté zaujali svá místa v prostoru kněžiště a začaly pašije. Evangelistou byl P. Stanislav Příbyl, Petra a Jidáše představoval Jan Traxler, ženské postavy Kateřina Falcníková, Krista a za nemocného Zdeňka Fouse i Piláta a řízení celého ansámblu zajišťoval svatohorský regenschori Pavel Šmolík.

Pašije v předešlých letech

Naše liturgie není zvyklá chápat a vyzdvihovat jako prioritu Kristovo umučení, jako tomu bylo například zvláště v době raného a vrcholného baroka ve středním a severním Německu. Tradice kantátového zhudebnění pašijí je

zde inspirována především barokními veršovanými adaptacemi těchto úseků evangelii, především evangelia Matoušova a Janova. Na tuto tradici na přání P. Příbyla se snaží navázat i kompozice svatohorských Pašijí podle Matouše.

Letošní pašije krystalizovaly po dobu sedmi let. Na počátku byla snaha o doplnění českých chorálních pašijí o sbory, které i hudebním obsahem vyjadřují obsah zpívaného textu. Hudební sloh měl být přístupný, byl tedy zvolen styl quasi barokní. Vznikla tak řada sborů s doprovodem varhan, které byly do zmíněných chorálních pašijí vkládány. Tyto pašije již provozovaly i chrámové sbory mimo Svatou Horu, například v Humpolci. Po dalších třech letech, kdy opět přišel na řadu Matoušův text, byly původní pašije doplněny o tzv. komentáční chorály, neboli sloky známých českých postních duchovních písní („Již jsem dost pracoval“, „Dokonáno jest“, „Duše věrné, Pána vizte“), které na vybraných místech komentují obsah pašijí a dávají tak prostor k meditaci. Rovněž byl průběžně doplňován i instrumentální doprovod různého obsazení. Letošní verzi by pak bylo možno nazvat celkovou revizí. Byly použity prvky z dřívějších pašijí, především sbory, velkou část textu však bylo potřeba pro stylovou jednotu skladby zpracovat znovu.

Pašije letos

Celé pašije jsou komponovány pro sbor, sóla, smyčcové nástroje, dva hoboje a fagot. Protože skladba je určená pro provedení při liturgii, aby nedošlo k jejímu zbytečnému prodlužování, bylo třeba vše komponovat s maximální časovou střídmostí. Na úvod pašijí je zasazen polyfonní sbor na text antifony před evangeliem. Následují jednotlivé recitativní úseky pašijí (text je přednášen plynule s jednoduchým harmonickým doprovodem varhan), střídané sbory s instrumentálním doprovodem a na některých místech s komentáčními chorály. Jejich znění měl k dispozici a zpíval je i lid. Toto bylo jednou z podmínek zařazení téměř čtyřicetiminutových pašijí do mše – lidé měli možnost se jich přímo účastnit. Některá obsahově závažná místa byla zhudebněna jako ariosa i s doprovodem orchestru (např. „Ano, já jsem [židovský král]“ nebo „V tom se chrámová opona roztrhla vpůli“). Závěr pašijí tvoří po vzoru chorálových předeher píseň „Již jsem dost pracoval“ (sloka „Má Lásko na kříž přibítá“).

Je třeba poznamenat, že pašije vznikaly poměrně pozdě, dokončeny byly až v pátek před Květnou nedělí, těsně před započítím generální zkoušky, na niž se sjeli výborní profesionální hráči (z Plzeňské filharmonie, Komorní filharmonie České Budějovice, Hudby Hradní stráže). A tak kromě vyzdvížení více jak sta hodin kompoziční práce je třeba poděkovat i všem zúčastněným: sboru za dva měsíce zkoušení, sólistům za maximální snahu nastudovat v krátkém čase velmi obsáhlý part, instrumentalistům za dlouhé cesty na zkoušky a provedení a za jejich maximální profesionální výkon.

Pavel Šmolík

Chórové varhany

pro svatohorskou baziliku

Svatá Hora je bezesporu krásný areál. Je to však provozně velmi komplikované místo, protože se skládá z mnoha malých prostorů. Tato skutečnost umožňuje několika skupinám poutníků najednou mít svůj program, nezávislý na druhých. V poutní sezóně se využívají k liturgickým potřebám zvláště dva prostory – bazilika a Korunovační oltář naproti hlavnímu vstupu do areálu. Oba prostory potřebují varhany.

Až dosud sloužily v bazilice varhany z roku 1948, které jsou na pokraji životnosti. Při bohoslužbách venku u Korunovačního oltáře se využívaly elektronické varhany, které po deseti letech provozu přestávají po technické stránce sloužit, a díky vstřícnosti doc. Jaroslava Tůmy se také používal jeho positiv.

Je tedy jasné, že Svata Hora potřebuje dva nástroje. Ten pro venkovní použití musí být mobilní, především z toho důvodu, že musí být chráněn před nepříznivými vlivy počasí.

Tak vznikl jeden projekt počítající se dvěma nástroji. Protože celková hodnota obou nástrojů se odhaduje na 18.000.000,- Kč, rozhodla se Matice Svatohorská začít se stavbou menšího mobilního nástroje, který by pokryl potřeby na obou místech, kde se v poutní sezóně odehrává liturgický život. Snadnější cenová dostupnost znamená bližší termín dokončení, který může povzbudit dárce k financování druhé etapy, která bude mnohem náročnější.

Pro stavbu nástrojů byl Maticí Svatohorskou vybrán renomovaný český varhanář Vladimír Šlajch z Borovan. Jeho dílna má bohaté zkušenosti jak s restaurováním a rekonstrukcí historických nástrojů, tak i s novostavbami. Šlajchovy nástroje najdeme nejen v České republice, ale také v Rakousku, Německu, ve Spojených státech, v Japonsku a jinde. V České republice zmiňme alespoň restaurování varhan na Loretě v Praze, v Doksech či v Plasích nebo novostavby v Českých Budějovicích, v kostele sv. Bartoloměje a v katedrále sv. Víta v Praze. V Německu se můžeme setkat s velkým nástrojem v Bruchsalu u Karlsruhe či zbrusu novými varhanami ve Freisingu.

Filosofií práce Šlajchovy varhanářské dílny je zachování osvědčených historických postupů a ruční práce při použití nejmodernějších technologií a nejlepších materiálů. To se samozřejmě projevuje nejen na kvalitě a životnosti, ale i na ceně.

Chórové varhany mají unikátní technické řešení. Pro potřebu již zmíněného náročného provozu jsme se nakonec rozhodli k postavení jedenáctirejstříkového nástroje, který se skládá ze dvou na sebe položených positivů a pedálu. Daní za toto ojedinělé řešení je nestandardní vzdálenost mezi manuály, na kterou si však varhaník po chvíli zvykne. Varhany je tak možno používat buď jako dvoumanuálový nástroj s pedálem, nebo jako dva jednomanuálové nástroje, z nichž ten dolní je s pedálem.

Skříň varhan je vyrobena z dubu, je částečně zlacena a ozdobena lipovými řezbami, tónovanými dočervena. Klávesnice jsou vyrobeny z lipového a smrkového dřeva a jsou obloženy ebenovým dřevem a kostí. Pro snadnější transport jednotlivých dílů nástroje jsou určeny železné, kované a pocínované závěsy.

Specialitou píšťalového fondu varhan je prospektový principál. Při jeho výrobě bylo použito 85% slitiny cínu s 1% přídavkem mědi. Tento postup používal významný český barokní varhanář Abraham Starck a můžeme se s ním setkat například ve varhanách v Plasích. Při restaurování plaského nástroje se také Vladimír Šlajch tímto složením inspiroval a rozhodl se jej aplikovat na svatohorské novostavbě.

Dispozice

Horní positiv:

Copula maior 8' dub, krytá
Principal 4' cín 82,5%
s přídavkem mědi,
od G v prospektu
Nassat 3' cín 75%, krytý
Octava 2' cín 75%
Mixtura 1'3' fach cín 75%

Spodní positiv:

Copula maior 8' smrk, dub, krytá
Quintadena 8' cín 75%, krytá
Copula minor 4' dub, krytá
Flauta 2' cín 75%, kónická
Quinta minor 1'1/3' cín 75%

Pedál:

Principalbas 8' borovice, otevřený

Rozsah:

Manuály: C-d''' bez Cis
Pedál: C-c1

Traktura: mechanická, zásuvkové vzdušnice.

Ladění: a' – 440 Hz při 18 °C,
ladicí temperatura lehce nerovnoměrná – Valloti

Cena nástroje: 3.439.100,- Kč včetně DPH

Záruka: doživotní

Zahájení stavby: září 2006

Dodání nástroje: 18. prosince 2007

Požehnání nástroje: 26. prosince 2007

P. Stanislav Příbyl

Poděkování dárcům

i všem podporovatelům stavby chórových varhan pro Svatou Horu

100.000 Kč a více darovali:

- Johannes Lobkowicz, Drahenice
- Město Příbram
- Ravak, a. s., Příbram
- Petr Šikoš, Dobřichovice
- Společnost pro duchovní hudbu, Praha

50.000 Kč a více darovali:

- Václav Klán, Příbram
- Otto Lang, Příbram
- Jiří Homola, Praha

10.000 Kč a více darovali:

- Mons. Jan Machač, Praha
- Mrazírny Plzeň – Dýšina, a. s., Plzeň – Dýšina
- Josef Šíma, Jablonec nad Nisou
- Školské sestry Notre Dame, Praha
- Advokátní kancelář Janák, Příbram
- Marta Špilauerová, Rudolfov
- Ivan Fuksa, Příbram
- Jiří Hlaváč, Příbram
- DC Ravak Jih a. s. Příbram, Kozárovce

a mnoho drobných dárců, kteří dali, co mohli.

Za dobrodince je každý pátek v 7 hodin sloužena mše svatá.

VELKÉ VARHANY PRO SVATOU HORU

Bezprostředně na sbírku na stavbu chórových varhan navazuje sbírka na stavbu velkých varhan. Ty by měly mít tři manuály, 27 rejstříků a spolu se statickým zabezpečením kůru a všemi navazujícími pracemi by měly stát 15 milionů Kč. Chceme, aby je stavěl varhanář Vladimír Šlajch.

Váš dar můžete:

- zaslat na adresu Matice Svatohorská, Svatá Hora 591, 261 80 Příbram
- poukázat na účet číslo 19-523967309/0800
- osobně složit v sakristii na Svaté Hoře.

Ježíš přichází k nám, kteří máme strach, a říká:

„Pokoj vám“

Kázání P. Juventia Andrade, generálního konzultora redemptoristů, o 2. neděli velikonoční.

Slavíme dnes Bílou neděli, *domenica in albis*, oktáv Velikonoc. Chtěl bych se s Vámi podělit o několik momentů z evangelia, které je nám dnes předkládáno (Jan 20,19-31).

V evangeliu jsme četli, že učedníci byli shromážděni v místnosti a byli zamčeni, protože se báli. Jejich naděje byla ořesena: jejich Mistr byl zabit, a říkali si: „Teď zabijí i nás!“ Bojí se, jsou shromážděni v místnosti a dveře jsou zamčeny. A do této místnosti přichází Ježíš a udělá dvě věci - říká: „Pokoj vám,“ a ukáže jim své probodené ruce. Ježíš ví, že apoštolové se bojí, protože on sám strach zná. Když se v úzkosti v Getsemanské zahradě potil krví, bál se a řekl: „Otče, tobě je všechno možné; odejmi ode mě tento kalich!“ (Mk 14,36) Ale protože věděl, že Bůh je s ním, přestal se bát.

Ježíš chápe, když se lidé bojí. Každý z nás se bojíme, někdo má větší strach, někdo menší. Někdo má strach ze smrti, někdo z toho, že zestárne, někdo z toho, že onemocní a bude muset být závislý na pomoci druhých. Někdo má strach z ekonomických problémů, z problémů v rodině, z toho, že děti vylétnou z rodinného hnízda, z víry, z Boha... A my se těmto obavám postavíme někdy tak, že bojujeme, někdy tak, že před nimi utíkáme. Někdy, když utíkáme,

chceme zapomenout, a tak příliš pracujeme nebo příliš pijeme nebo se nějak jinak chceme tohoto strachu zbavit. Máme stejnou snahu jako apoštolové: schovat se v místnosti a zavřít dveře, protože se bojíme. Ježíš, stejně tak jako přichází k apoštolům, přichází k nám, kteří máme strach. Můžeme se však ptát: Co to pro mě znamená, že Ježíš zemřel a vstal z mrtvých před dvěma tisíci lety, ale já to chci zakusit nyní, teď... Co to pro mě znamená, že Ježíš byl vzkříšen a ukázal se Petrovi, Janovi, Máří Magdaléně, ale ne mně... A je to stejný Ježíš, který přichází k nám a říká nám: „Pokoj vám.“ Není to

nějaké prázdné přání, prázdná touha, je to slib. Pokoj, hebrejsky *šalom*, znamená plnost života, plnost naděje - to nejlepší, co nám Bůh může nabídnout.

Dnešní evangelium nám také vypráví o apoštolu Tomášovi. Velmi často si myslíme, že apoštol Tomáš byl nevěřícím. Ale byl to upřímný člověk, který se ptal a chtěl věřit. Jeden z pojmů v teologii je víra usilující o porozumění, o pochopení. A apoštol Tomáš chtěl rozumět. Tomáš klade otázku, kterou chce tolik lidí v dnešním světě také položit: chtějí vidět a chtějí se dotknout. Ježíš se nevysmívá této jeho otázce, Ježíš jím nepohrdá. Ježíš naslouchá a odpovídá. A Tomáš pak pronáší jedno z největších vyznání víry, když říká: „Pán můj a Bůh můj.“ Tomáš není nevěřící, Tomáš je věřící. A je to tato jeho víra, která jej dovedla až do Indie, odkud pocházím. Svätý Tomáš je apoštolem Indie. V Indii je skupina křesťanů z doby před dvěma tisíci lety, jsou to křesťané svätého Tomáše. Svätý Tomáš hlásal Krista v Indii. Byla to tato víra, pro kterou žil a pro kterou také jako mučedník zemřel.

Je tu ještě jedna myšlenka z dnešního evangelia: Ježíš, když stanul mezi učedníky, vdechl jim Ducha svätého. Jediným jiným okamžikem, kdy Bůh vdechuje svého Ducha, je v Bibli v první knize, v Genesis, kdy Bůh Adamovi vdechuje dech života. Nyní nám Ježíš vdechuje nový život, abychom byli vzkříšení, abychom vyšli z hrobu, abychom vstali k novému životu.

Dnešní čtení nám tedy říká: Velikonoce jsou dnes, Velikonoce jsou teď, Velikonoce jsou v nás. Ježíš přichází k nám, kteří se bojíme, kteří máme strach, a říká: „Pokoj vám.“ V liturgii, po modlitbě Otče náš, celebrant říká: „Pane Ježíši Kriste, tys řekl svým učedníkům: Odkazují vám pokoj, svůj pokoj vám dávám.“ To jsou slova, která dnes Ježíš říká právě nám. Volá nás z našich zavřených místností a vdechuje nám svého Ducha.

Chtěl bych zakončit citací svätého Augustina: Jsme velikonoční lidé a „aleluja“ je naší písní.

P. Juvenius Andrade, CSsR, generální konzultor redemptoristů

Dobrá kniha

Clara Vasseur: *Altes neu entdecken. Die reiche Symbolik der Osterkerze* (Staré nově objevit. Bohatá symbolika paškálu)

Beuron, Beuroner Kunstverlag, 2007

Již v prvních hodinách náboženství jsme se učili, že paškál je velikonoční svíce, která se žehná o velikonoční vigílii a na které jsou písmena alfa a omega, kříž, letopočet a voskové hřeby... Na stránkách této knihy se nám téměř strhujícím způsobem otevírá pokladnice symboliky paškálu. Můžeme tak při pohledu na paškál nově objevit staré...

„*Hořící paškál je symbolem zmrtvýchvstalého Pána. (...) Kristus je v církvi přítomen v různých způsobách: ve Slově Božím, v eucharistii a ve společenství věřících. Zdá se, že vidět jej v podobě paškálu je zvláštní a skoro nemístné. Ale ve skutečnosti získává paškál tím, že je třikrát vítán slovy ‘Světlo Kristovo’, jedinečné postavení v liturgii církve. To lze vysvětlit pouze neobyčejnou*

mocí tohoto symbolu. Paškálu je prokazována zvláštní úcta: je na začátku velikonoční vigílie slavnostně uveden. Tím je postaven, ve smyslu úcty, na stejný stupeň jako oltář, evangeliář a kříž, tedy předměty, které poukazují na Kristovu přítomnost. Paškál zůstává v kostele i po Velikonocích a je například při křtu nebo pohřbu symbolem Kristovy přítomnosti. (...) O velikonoční vigílii je člověk oslovován všemi smysly: poslouchá texty a zpěvy, dívá se na obrazy a gesta, cítí vůni svíce a kadidla, dotýká se vody a rozehrátého vosku. (...) Tyto symboly se dotýkají smyslů, ale jsou přesto skutečností, na kterou ukazují a zároveň ji činí přístupnější duchu. Ukazují na neviditelné a připravují člověka na duchovní radost“ (s. 13).

Kniha se ve výkladu symbolů paškálu opírá o učení církevních otců, kteří se v prvních staletích dějin církve „*nebáli použít zcela konkrétní příklady z každodenního života (...)*“ (s. 13), a vybírá citace z jejich děl. Text je doplněn výjevy z tzv. rolí pro Exultet, které vznikaly v době 10. – 13. století. Z těchto rolí zpíval zpravidla jáhen Exultet a jak se role odvíjela, mohli zároveň věřící sledovat prostřednictvím obrázků, o čem se právě zpívalo.

„*Fascinace, kterou paškál přináší, vychází z životodárnosti plamene. (...) Plamen sám dává význam ušlechtilému a čistému vosku, protože ohněm začíná svíce ze svého středu svítit. Bez plamene je svíce mrtvá. Tradice nahlíží na plamen jako na symbol pro duši, princip života. Tak je čisté tělo svíce symbolem těla vzkříšeného Pána a plamen symbolem jeho duše. ‘Oheň sám je z nebe’, na rozdíl od ostatních součástí svíce – vosku a knotu – které mají pozemský původ. Oheň svítí a hoří. Oheň je v celém Písmu svätém oblíbeným obrazem Boha Izraelitů. Neboť jako žádný jiný živel v sobě nespojuje tolik znaků a vlastností Boha: život, šířící a proměňující sílu, žár lásky, vyzařující světlo a teplo. Bůh je oheň nebo se ukazuje v ohni jako na hoře Sinaj nebo v hořícím keři. Z vody může člověk ještě něco zachránit, z ohně nic. Oheň nedá nic zpátky z toho, co uchopil, až na okamžik, kdy je uhašen. Zázrak hořícího keře, který Mojžíš viděl na poušti, spočívá právě v tom, že oheň náhle ztratil jednu ze svých vlastností: keř hoří, ale neshoří.*

Na plamen jsou upřeny pohledy věřících a svíce je postavena vysoko na svícen, aby všichni viděli její světlo. Plamen všechny přesahuje a je rozdělen mezi přítomné. Je plamenem jedné velikonoční svíce, a přece svítí na všech svících, které drží věřící v ruce. Světlo plamene je symbolem a skutečností zá-

roveň: osvětluje noc, aby byla světlá, a přece poukazuje na jiný zdroj světla, světla víry, na jiné světlo, kterým je Kristus.

Zdá se, že svíce je určena k tomu, aby spojovala dva přírodní živly, které se normálně navzájem nestrpí, totiž vodu a oheň“ (s. 43-44).

„Ritus ponoření paškálu do křestní vody je silně určován symbolikou. ‘Kristus, světlo k osvětlení národů’ (Lk 2,32), vtahuje silou vody křtěného do tajemství své smrti a zmrtvýchvstání. Křest je také nazýván ‘osvětlením’, protože novokřtěnec se stává dítětem světla. Ponoření svíce, které je (...) přípravou na požehnání křestní vody, představuje sestoupení Ducha svatého, i když svíce sama stále zůstává symbolem Krista“ (s. 66).

„Různé zvyky jako viditelně vyrývat na paškál kříž, udělat do něj záseky ve tvaru písmen alfa a omega a vsazovat pět zrn kadidla, vznikly až relativně pozdě, v 10. století. Předtím býval paškál na začátku liturgie požehnan jednoduchým gestem ruky (...). Vrytý kříž lze chápat tedy jako jisté ‘ztělesnění’ žehnacího gesta.

Zvyk vsazovat do svíce kadidlová zrna, která mají představovat ‘benedictio cerei’, požehnání svíce, se objevil na konci 10. století ve Francii. Nejprve kadidlová zrna označovala kříž (...). Předtím, než byla zrna vsazena do svíce, bývala zvlášť žehnána. Kadidlo, které je velmi drahocenné, je především symbolem modlitby vznášející se k Bohu. Kadidlo slouží také k tomu, aby byli vyhnáni a drženi daleko démoni a zlí duchové. To, že libá vůně je spojována se svatostí, ale nelibá vůně s hříchem, je velmi starou a dobře zakotvenou tradicí. Dnešní ritus vsazování voskových červených hřebů do svíce má takový podivný nádech a v podstatě se nehodí do celkového obsahu liturgie světla. Voskové hřeby poukazují na rány, které nesl vzkrísšený Kristus na svém těle, a nemají tedy už nic společného s pěti kadidlovými zrny, které byly chápány jako oběť.

Nanášení nebo vrývání písmen alfa a omega na svíci je nejdříve doloženo na konci 10. století. Alfa a omega jsou symboly Krista. On je první a poslední, prvorozený mezi veškerým stvořením, jak to zjevuje Jan (srov. Zjev 22,13). Kristus, Pán času, má ve svých rukou dějiny světa a osud lidí. S alfou a omegou je úzce spjato označení letopočtu. Jeho smrtí a zmrtvýchvstáním začal nový věk, který bude završen jeho druhým příchodem“ (s. 63-64).

Není to jen paškál, který můžeme jako něco „starého nově objevit“, ale i mnoho každodenních skutečností a samozřejmostí, které ale také skrývají pod svým šedivým závojem nesmírné bohatství...

Jana Hovorková

Karmelitánské nakladatelství vydalo český překlad knihy *Er war mein Freund*, která byla představena jako „dobrá kniha“ v čísle 4/2007, pod názvem *Mé přátelství s Janem Pavlem II.* Knihu si můžete objednat přímo v nakladatelství na www.ikarmel.cz nebo v internetovém obchodě na Svaté Hoře <http://shop.svata-hora.cz>. K dostání je rovněž v prodejních knih a poutních zbožích na Svaté Hoře.

Svatosti VII.

- milníky na cestě k Bohu

Pomazání nemocných

Svatost pomazání nemocných je svatostí, z níž má mnoho lidí, i katolických věřících, upřímnou hrůzu. Často se kněz, který jde někomu tuto svatost udělit, setká s postojem: „To už mě chcete pochovat!“ nebo „Ještě nechci umřít.“ Je tomu skutečně tak? Je tato svatost předzvěstí toho, že člověk musí ukončit tento svůj pozemský život?

Svatost pomazání nemocných patří do skupiny svatostí živých (už toto nám může napovědět, že výše zmíněné reakce nejsou opodstatněné) a společně se svatostí smíření se jedná o svatost uzdravování.

Vinou nedostatečné katecheze a neporozumnění této svatosti se z ní v dějinách stala „svátost umírajících“. Téměř každý člověk ví, co znamená pojmenování „poslední pomazání“. Když se podíváme do dějin, vidíme, že lidé k této svatosti skutečně přistupovali jako k něčemu, co je jakousi bránou k posmrtnému životu. Kládli se veliký důraz na posmrtný život a zapomnělo se na život pozemský. Zaměřme se však nyní na původ této svatosti.

Ten samozřejmě spočívá v osobě Ježíše Krista. On, když žil na této zemi, uzdravoval nemocné. Nejenom na těle, ale otvíral jejich duše působení Ducha svatého. Svým učedníkům dal příkaz, aby šli do celého světa a mazali olejem nemocné a uzdravovali je (srov. Mk 6,12-13; Mt 10,8). Když vstal slavně z mrtvých, pověřil je, aby v Jeho jménu vkládali na nemocné ruce a uzdravovali je (srov. Mk 16,18). Víme, že tato praxe byla nedílnou součástí činnosti prvotní církve (srov. 1 Kor 12,9.28.30). Samotná struktura této svatosti je však přítomna v listu svatého Jakuba: „Je někdo z vás nemocný? Ať zavolá představené církevní obce a ti ať se nad ním modlí a mažou ho olejem ve jménu Páně...“ (srov. Jak 5, 14-15).

Právoplatným udělovatelem této svátosti je platně vysvěcený katolický kněz. Samotná svátost spočívá v mazání posvěceným olejem (tento olej musí být olivový nebo rostlinný a je posvěcen biskupem během dopolední liturgie na Zelený čtvrtek) na rukou a čele. Při tomto mazání musí být vyslovena následující slova: „Skrze toto svaté pomazání ať tě Pán pro své milosrdenství posílí milostí Ducha svatého, ať tě vysvobodí z hříchů, ať tě zachrání a posílí.“ Svátost pomazání nemocných může přijmout každý pokřtěný katolík/katolička, který/á se nachází v situaci ohrožení života (např. před závažným chirurgickým zákrokem) či je pokročilejšího věku nebo trpí závažnou nemocí.

Snažme se vyhnout nesprávnému chápání této svátosti. Někdy můžeme být v pokušení se na ni dívat jako na nějaký magický prostředek. Stejně jako Ježíš Kristus i tato svátost působí uzdravení člověka – fyzické, psychické nebo duchovní. Tato svátost je udělována zvláště proto, aby posílila dotyčnou osobu v její nemoci, utrpení nebo jakékoliv těžkosti. Při této svátosti jsou jí udělovány potřebné milosti a dary Ducha svatého.

Při jakékoliv těžkosti pociťuje téměř každý člověk osamělost ve své bolesti či problému. Skrze svátost pomazání nemocných Bůh říká člověku: „Nejsi sám. Já v tom všem kráčí s tebou.“ Nezapomínejme však na Ježíšovo slovo, že v každém nemocném je přítomný On sám a očekává, že jej navštívíme a s Jeho pomocí zmenšíme nebo i odstraníme osamělost trpícího (srov. Mt 25,36).

P. Jiří Ondovčák, CSsR

Exercicie na Svaté Hoře v roce 2008

Podobně jako v roce 2007 jsme se i pro tento rok rozhodli nerozlišovat kurzy podle skupin exercitantů, ale tematicky. Všechny uvedené kurzy, pokud není výslovně napsáno, pro koho jsou určeny, jsou zaměřeny všeobecně pro muže i ženy, manžele i svobodné, staré i mladé.

- 7. 5. – 11. 5. Exercicie pro rozvedené (i pro znovu seždané) - Mons. Aleš Opatrný
- 12. 5. – 16. 5. „Čtnosti Panny Marie“ - P. Roman Janáč, CSsR
- 25. 5. – 29. 5. Exercicie Arcidiecézní charity Praha
- 2. 6. – 6. 6. „Panna Maria v dějinách Svaté Hory a našeho života“ - P. Zdeněk Šilhánek, CSsR
- 9. 6. – 13. 6. „Křesťanský pohled na moderní trendy v dnešní společnosti“ - P. Josef Michalčík, CSsR
- 27. 6. – 29. 6. „Služ svému Pánu“ (víkend pro ministranty) - P. Jiří Ondovčák, CSsR
- 14. 7. – 18. 7. „Kreativita – jeden z aspektů Božího obrazu v nás“ (exercicie pro pedagogy, katechety, studenty pedagogických oborů) - P. Petr Beneš, CSsR
- 28. 7. – 1. 8. „Kreativita – jeden z aspektů Božího obrazu v nás“ (exercicie pro pedagogy, katechety, studenty pedagogických oborů) - P. Petr Beneš, CSsR
- 29. 9. – 3. 10. „Panna Maria v dějinách Svaté Hory a našeho života“ - P. Zdeněk Šilhánek, CSsR
- 3. 10. – 5. 10. Setkání pastoračních asistentů - P. Vladimír Málek
- 20. 10. – 24. 10. „Víra v Boha a každodenní život“ - P. Josef Michalčík, CSsR
- 9. 11. – 15. 11. Exercicie pro kněze - Mons. Michael Slavík
- 16. 11. – 22. 11. „Exercicie podle sv. Ignáce z Loyoly“ (exercicie pro kněze) - P. František Hylmar, SJ
- 30. 11. – 4. 12. Exercicie Arcidiecézní charity Praha
- 11. 12. – 14. 12. „Proč vztahy tolik bolí?“ - P. Petr Beneš, CSsR

Začátek exercicií je první uvedený den v 18,00 hodin. Náklady na jednotlivé kurzy jsou uvedeny na internetu. **Přihlášky jen písemně:** Římskokatolická farnost u kostela Nanebevzetí Panny Marie Příbram – Svatá Hora, Exerciční dům, 261 80 Příbram II/591, e-mailem: ex.dum@svata-hora.cz nebo vyplněním formuláře na <http://www.svata-hora.cz>.

Významné akce a poutě

- 1. 5. **Slavnost Nanebevstoupení Páně.** Mše svatá v 6.00, 7.00, 9.00, 11.00 a 17.00 hodin
- 3. 5. **7. arcidiecézní pouť za duchovní povolání.** Program: kající pobožnost v 8.30 (vede biskup Karel Herbst), adorace v 9.00, modlitba posvátného růžence v 10.30, příležitost ke svátosti smíření, hlavní mše svatá v 11.00 (předseda kardinál Miloslav Vlk), beseda s panem kardinálem, generálním vikářem a bohoslovci ve 13.30, májová pobožnost v 15.00 hodin
- 11. 5. **Slavnost Seslání Ducha Svatého.** Mše svatá v 11.00 hodin na úmysl šíření víry prostřednictvím tisku, literatury a umění
- 17. 5. **Pouť bývalých PTP.** Mše svatá v 10.30 hodin (přenášá Radio Proglas)
- 18. 5. **Slavnost Nejsvětější Trojice.** Mši svatou v 9.00 hodin přenáší Radio Proglas.
- 22. 5. **Slavnost Těla a Krve Páně.** Mše svatá v 6.00, 7.00, 9.00, 11.00 a 17.00 hodin
- 24. 5. **Pouť Matice Svatohorské a výroční členská schůze.** Mše svatá v 10.00 hodin
- 25. 5. **Oslava Božího těla.** Mše svatá v 9.00 s průvodem
- 30. 5. **Slavnost Nejsvětějšího Srdce Ježíšova.** Mše svatá v 6.00, 7.00, 9.00 a 17.00 hodin
- 31. 5. **Koronovace – vigilie.** Mše svatá v 17.00 a 19.30 hodin (následuje světelný průvod)
- 1. 6. **Koronovace (276. výročí).** Mše svatá v 6.00, 7.30, 9.00 (hlavní mši svatě předseda Mons. Diego Causero, apoštolský nuncius v České republice), 11.00, 15.30 hodin. Mariánská pobožnost ve 13.30 hodin. Nešpory v 16.15 hodin. Možnost získání plnomocných odpustků
- 24. 6. **Slavnost narození sv. Jana Křtitele.** Mše svatá v 6.00, 7.00, 9.00 a 17.00 hodin
- 29. 6. **Slavnost sv. Petra a Pavla.** Možnost získání plnomocných odpustků
- 5. 7. **Slavnost sv. Cyrila a Metoděje.** Mše svatá v 6.00, 7.00, 9.00 a 17.00 hodin
- 12. 7. **Mše svatá s kardinálem Giovanni Coppou,** bývalým apoštolským nunciem v ČR, v 10.00 hodin
- 20. 7. **Slavnost Nejsvětějšího Vykupitele**
- 16. 8. – 17. 8. **Poutní slavnost**

Hudba při bohoslužbách, koncerty a kulturní pořady

- 27. 4. 14.00 Vzpomínková akce při příležitosti 30. výročí požáru Svaté Hory
- 1. 5. 17.00 P. Eben: Mešní proprium
- 11. 5. 9.00 J. V. Rathgeber: Missa civilis, M. Haydn: Veni Sancte Spiritus
- 11. 5. 17.00 II. koncert duchovní hudby: varhany a flétna (P. Šmolík – varhany, T. Nollová – flétna)
- 22. 5. 17.00 P. Eben: Mešní proprium
- 25. 5. 9.00 K. Bříza: Mešní proprium, B. Korejs: Eucharistické sbory
- 1. 6. 9.00 F. Forst: Missa „Salve Sancta Parens“
- 1. 6. 14.00 G. Bizet: Te Deum laudamus
- 20. 7. 9.00 K. Bříza: Mešní proprium

Bohoslužby na Svaté Hoře

Neděle:	6.00, 7.30, 9.00, 11.00 a 15.30 hodin
12.00 hodin
15.00 hodin
16.15 hodin	Mše svatá
Řeckokatolická svatá liturgie
Modlitba posvátného růžence
Zpívané nešpory
Pondělí - sobota:	6.00, 7.00, 9.00 a 17.00 hodin
16.30 hodin	Mše svatá
Modlitba posvátného růžence

- Svatost smíření:** Příležitost ke zpovědi je půl hodiny přede mší svatou, na požádání kdykoli.
- Svatost křtu:** Je vhodné, aby rodiče křtěného dítěte absolvovali přípravu ve své farnosti.
- Svatost manželství:** Je třeba, aby se zájemci o tuto svatost o ni ucházeli u faráře v místě svého bydliště.
- Svatost biřmování:** Příprava se koná ve středu od 19.00 hodin ve farním sále.
- Ve středu** od 18.00 hodin je ve farním sále katechismus pro dospělé.
- Ve čtvrtek** po odpolední mši svaté je adorace.
- V pátek** v 7.00 hodin je mše svatá obětována za dobrodince Svaté Hory a živé i zemřelé členy Matice Svatohorské.
- V sobotu** po mši svaté v 9.00 hodin je mariánská pobožnost s přednesením zaslaných proseb. Prosbu můžete zasílat na adresu prosba@svata-hora.cz, vyplnit formulář na <http://www.svata-hora.cz> nebo zaslat poštou.
- V sobotu** po mši svaté v 9.00 hodin se ve farním sále koná setkání ministrantů. Kontakt: ministranti@svata-hora.cz
- V postní době** je křížová cesta v pátek od 16.30 hodin a v neděli od 15.00 hodin.
- V květnu** po odpolední mši svaté je denně kromě čtvrtku a neděle májová pobožnost.
- 3. neděli v měsíci** přenáší mši svatou v 9.00 hodin Radio Proglas.

Úřední hodiny farního úřadu:

pondělí – pátek: 9.00 – 12.00 hodin; 13.00 – 15.30 hodin

Prodejna knih a poutního zboží, Svatohorské poutní muzeum a průvodcovská služba

Provozuje:	Sacromontana, s.r.o., IČ: 27363261, DIČ: CZ27363261	Otevírací doba prodejny:
Odp. osoba:	Martina Jechortová	po – so: I. – III.: 10 – 15 hodin
Tel.:	+420 318 429 943, +420 731 619 800	IV. – V.: 9 – 16 hodin
Fax:	+420 318 429 934	VI. – VIII.: 9 – 17 hodin
E-mail:	prohlidka@svata-hora.cz	IX. – X.: 9 – 16 hodin
E-shop:	http://shop.svata-hora.cz	XI. – XII.: 10 – 15 hodin
		ne: I. – XII.: 9 – 17 hodin

Expozice Svatohorského poutního muzea:

Ke zhlédnutí v otevírací době prodejny. Vstupné: 10 Kč, v rámci prohlídky zdarma

Průvodcovská služba:

Prohlídka areálu Svaté Hory včetně návštěvy uzavřených prostor s výkladem. V. – IX. v otevírací době expozice a prodejny, IV. a X. o víkendech. Poslední prohlídka začíná hodinu před zavírací dobou. V jiných případech je možné zajistit prohlídku po předchozí domluvě. Prohlídku větších skupin a cizojazyčnou prohlídku je nutné objednat písemně, e-mailem nebo faxem.

Prohlídka v češtině: 50 Kč / 30 Kč, cizojazyčný výklad: 70 Kč / 50 Kč, rodinné vstupné: 130 Kč, děti do 6 let zdarma

SVATÁ HORA Vydává a rozšiřuje Římskokatolická farnost Svatá Hora, 261 80 Příbram II – 591, tel. 318 429 930, fax 318 429 934, e-mail: basilica@svata-hora.cz, internet: <http://www.svata-hora.cz>, PDA: <http://www.svata-hora.cz/pda>. Vychází 6x do roka. Registrační číslo MK ČR E 11719. Cena časopisu – dobrovolný dar (náklady na 1 výtisk činí 15,- Kč + poštovné). Řídí redakční rada, zodpovídá P. Stanislav Příbyl. Grafická úprava, sazba a tisk Tiskárna Prima spol. s r. o. Expedici zajišťuje Karmelitánské nakladatelství, s. r. o.

BANKOVNÍ SPOJENÍ Česká spořitelna, a. s., okresní pobočka Příbram, č. ú. 520395309/0800. Zájemci o pravidelné odebírání pište na adresu redakce.

Svatá Hora

v roce 2008

MONS SACER
BASILICA MINOR

oslaví 276. výročí Korunovace
Zveme Vás na slavnost Korunovace
v neděli 1. června 2008

Sobota 31. května 2008

17.00 – mše svatá
19.30 – mše svatá
Světelný průvod

Neděle 1. června 2008

6.00 – mše svatá
7.30 – mše svatá
9.00 – mše svatá
hlavním celebrantem bude
Mons. Diego Causero,
apoštolský nuncius
v České republice

Korunovační průvod
s milostnou soškou Panny Marie Svatohorské
(po skončení tichá mše svatá v bazilice)

13.30 – pobožnost k Panně Marii,
požehnání předmětů
14.00 – koncert
15.30 – mše svatá
16.15 – nešpory

Tento den je možno získat plnomocné
odpustky za obvyklých podmínek.

Milostnou sošku korunoval papežskými korunkami na základě dekretu papeže Klemta XII. pražský světící biskup Johann Rudolf Sporck 22. června 1732. V témže dekretu papež Klemt stanovil, že se Korunovace bude slavit 3. neděli po slavnosti Seslání Ducha svatého.

Kdo vyličí mocné Hospodinovy činy?
Požehnaný Hospodin, Bůh Izraelův,
od věků až na věky!
Všechn lid ať řekne: „Amen!“
(Žl 105,2.48)